

Alternativ
 En kan velge å ta løypa i helhet som en lang tur, eller korte ned etter tiden en har til rådighet, og gjøre i forhold til hvilket fremkomstmiddel en velger. Som oppsatt tar hele turen ca. 4 timer til fots. Se kart for alternativ og muligheter.
 På www.kvitsøykommune.no finner du mer informasjon om åpningstider, og kommunen.

Kvitsøy har mange kulturminner, både store og små, eldre og nyere. I tillegg er det et flott kulturlandskap. Med kulturløypa knyttes kulturminner og severdigheter sammen med turstier og veier, slik at en får en god rundtur på øya med mye flott å se på!

Tur med kultur

KULTURLØYPE
 med kulturminner,
 turstier og severdigheter

Et kulturminne er et spor etter menneskelig aktivitet

Skikk og bruk for turgåere
 Ta godt vare på naturen og de du har rundt deg, vis respekt for ferdselsforbud, over dyrket mark, og husdyr på bette. Følg oppmerket sti og husk båndtvang hele året. Så ønsker vi alle en god tur!

Kvitsøy kommune, 4180 Kvitsøy,
 Tlf. 51 73 63 00 • www.kvitsøykommune.no

Ferjeleiet 1

Kulturløypa starter på ferjekaien, som er dagens knutepunkt til fastlandet. Rutetrafikken i gamle dager gikk fra Ydstebøhavn og Leiasundet, til byen. Men på midten av 70-tallet ble ferjekaien på Vollsøy bygd. Ferja «Sjernerøy», sammen med den nye ferjekaien, hadde mulighet til å ta med biler på en litt enklere måte enn på de gamle rutebåtene, og ferja tok nå 6 biler bak og 3 foran på «gamlemåten». I 1981 kom den første ordentlige bilferjen «Vollsøy». Den ble avløst av ferjen «Finnøy» som ble omdøpt «Kvitsøy», som igjen ble avløst av «Fjordveien» som går her i dag.

Kvitsøy kirke 2

Kvitsøy kirke antas å være påbegynt før 1591, men stod ferdig med altertavle og prekestol ca. 1620. Den har endret noe form og utsende etter dette. I 1797 ble den restaurert, og i 1841 ble den utvidet og i standsatt. I 1951 ble kirken pusset opp og rankedekoren på skipets langvegger fra 1716 ble fremkalt. Dåpssakrestiet kom da også som et nytt tilbygg. Kirken har en døpefont i kleberstein fra ca. 1100-tallet, som opprinnelig stod i St. Clements-kirken.

Opprinnelig altertavle fra ca. 1620 stod på Norsk Folkemuseum fra 1902. Den ble i 2003 tilbakeført til kirken igjen. Altertavlen er laget av Lauritz snekker og antakeligvis malt av Gottfried Hendtzchel. Kirkens altertavle fra 1902 til 2003 var en kopi av A. Tidemanns, «Oppstandelsen», som ble malt av Lauritz Haaland. Den har nå fått plass i bedehuset.

Kvitsøy kirke, som ligger på øyas høyeste punkt, er i bruk som en vanlig kirke for menigheten og er en intim kirke med vel 80 sitteplasser. Orgelet er overført fra Randaberg kirke i 1980 og er levert av Stig Magnussons orgelbyggeri i Sverige. Kirkeklokken er støpt av I.E. Holberg i 1848 og den bærer innskriften «For Viddingsøens Menighet 1848, Soli Deo Gloria» (Gud alene æren). I kirken kan du kjøpe en folder med hele historien til Kvitsøy kirke.

Steinkorset 3

Fra kaien i Leiasundet går veien videre på tursti til steinkorset. Korset rager nesten 4 m over bakken, og er Kvitsøys mest kjente fortidsminne. Steinkorset er lett synlig fra skipsleia og har vært et kjent sjø- og seilingsmerke fra vikingtid til i dag.

Ingen vet med sikkerhet når korset ble satt opp, men en tror det er minst 1000 år gammelt. Engelske misjonærer kan ha reist korset allerede

på 900-tallet og Snorre forteller at Erling Skjalgsson og Olav Haraldsson gjorde et forlik ved Steinkorset på Kvitsøy i 1016.

St. Clements kirke 4

På veien tilbake på turstien fra Steinkorset kan du også se konturene av en gammel kirkeruin, trolig fra 1100 tallet. Dette er ruiner etter St. Clements kirke, og døpefonten som står i Kvitsøy kirke er hentet herfra. Kirken var viet til sjømannenes helgen, St. Clements, og regnes som den første sjømannskirken i landet. Ved ruinene vil du finne et skilt med mer informasjon.

Så følger en samme vei tilbake, og legger radiomastene på Kråkøy bak seg. Disse er synlig langveis fra og er blitt ett kjennemerke for Kvitsøy, sammen med fyret. Mastene ble bygd opp på begynnelsen av 80-tallet, og utgjør «Kvitsøy-senderen» sammen med selve senderbygget. I begynnelsen var det sending av både mellom- og kortbølger, begge deler for radio. I dag er det kun kortbølgesendinger igjen.

Over beitemark 5

På veien tilbake kan en også ta avstikkeren til den nye turstien på Langøy. Her går turen nedom sjøen og over beitemarker. Tilbake på hovedveien passerer en trange veier og smale bruer, forbi hus, skole, barnehage og bedehus. Før en kommer til Håland og turstien vest må også en del ferister forseres. Disse hører til landbruket, og fornyelsen var stor da en slapp alle grindene og kunne ta i bruk ferister for å holde dyrene inne på beite.

Kvitsøy fyr 7

Ved turstiens slutt finner du fyret, staselig hvitt står det der og viser med sine fire blink natstid at det er Kvitsøy du er kommet til. Ved siden av finner du en modell av det opprinnelige vippefyret, som ble satt opp i 2005 og innviet som Kvitsøys tusenårs plass.

Turstien langs skjær og gamle bunkerser 6

Her får du se og oppleve røft kystlandskap med bølger og skjær. Turen går over beitemarker med mange gjerdekløyver, så hold deg til stien som er merket. Ved veldig dårlig vær anbefales ikke denne turen.

På turstien fra Håland til fyret finner du også gamle bunkere fra krigens dager, nå mest brukt av sauene. Bunkerne er fra da Tyskland okkuperte Kvitsøy under andre verdenskrig. Det var flere små skytestillinger langs sjøen, og et hovedskjuts med fire kanoner. Dette var kraftige skyts, 17,5 cm kanoner med en skuddvidde på 20 km. Med denne skuddvidden kunne en nå inn til Domkirken i Stavanger i øst, nesten Kopervik i nord og Solastranda i sør.

Ved fyret kan du gå oppom restene til en av de gamle kanoninnstillingene. Her får du god utsikt over havet, Skudenes, Karmøy og Bokn.

Ydstebøhavn 8

Nedenfor fyret finner du Ydstebøhavn, som er sentrum på Kvitsøy. Her er trange veier med hvite hus og flotte private hager. I tillegg til noen butikker og bibliotek finner du gjestebrygga på gamlekaien. Fra gammelt av var dette ett av stedene rutebåtene la inn til og hvor det ble lasset og losset på mel, varer, melkespann og mye annet. Dette var også et samlingspunkt på øya, og sommerstid er det det fortsatt, men nå for båtutrusting og sommergjester. På gamlekaien finner du også toaletter og rastebenker.

Kvitsøy fyr har en historie tilbake til år 1700. Da satte Henrik Petersen opp et vippefyrtårn i Ydstebøhavn. Fyret bestod av en mast som hadde påmontert en tverrvippe. I enden av den var det festet en «ildpanne» som ble fylt med brennende kull og som oppheist hang 6 m over bakken. I 1829 ble vippefyret erstattet med et 18 m høyt sekskantet fyrtårn med kullbluss på toppen. I 1859 ble tårnet forhøyet med ytterligere 7 m og utstyrt med oljefyrtårn samt et linsesystem. Toppen av fyret er nå 45 m over havflaten. I 1938 ble fyret elektrifisert, og i 1969 automatisert. Fyret er fredet.

Grønningen 9 – Hummermuseet 10

Grønningen er et flott grønt område med badestrand, grillhytte, plen og god tumleplass. Følger du stien utover kommer du til toppen, hvor du har vidt utsyn over skjær og holmer og havet. Her kan du oppleve bølger og sjø i en vinterstorm eller idyllen på en rolig sommerdag.

I hummermuseet finner du tre etasjer med utstilling. Øverst vises lokale fisketradisjoner og redskaper, og et gammelt fiskerhjem. I midterste etasje finner du hummeren, både historien og levende hummer du kan hilse på. I kjelleren finner du historien om båten og båtmotorene. Hummermuseet tilhører Ryfylkemuseet og blir godt ivaretatt av sin egen venneforening.

Kvitsøy Trafikksentral 11

På veien tilbake fra Grønningen kan du ta turen opp på utsiktsplatået til Trafikksentralen. Arkitekten har tatt utgangspunkt i styrhuset på en ferje, så på «øvre dekk» kan du nyte utsikten av øya og langt utover. Her kan du også se hummerparkene som ligger uti øyene. De ser ut som nedsunkne hus i sjøen, men var til oppbevaring av levende hummer.

Kvitsøy trafikksentral ble etablert i 2003 og dekker området fra Bømlafjorden i nord til Jærens rev i sør. Hovedoppgaven er trafikkovervåking. I tillegg er det losformidling på trafikksentralen, med dirigering og administrasjon av losbåtene i Tananger og på Karmøy. Kvitsøy er fra gamle dager kjent for å ha egen los på øya, og utenfor Hummermuseet kan du se den gamle loskøyta «Kvitsøy 1» som ble satt inn i lostjenesten fra 1939.

Sandrenna 12

Veien tilbake til ferjekaien går via Skjærastranden, til Naustvollvågen og kyststien til Sandrenna badeplassen. Her er det god plass for grilling, soling og bading.

På veien passerer en nye sjøhus, og en ser noen av de eldre. Sjøhusene ble i første rekke bygget av fiskere og bønder, og fungerte som fiskernes driftsbygning, verksted og lager. Men sjøhusene fungerte også som samlingspunkt. Store deler av sjøhusrekken på Kvitsøy er regulert som spesialområde for fremtidig bevaring, og er den del av bebyggelsen som er mest karakteristisk for Kvitsøy.

